

MILGERS, dat de *Ars poëtica* niet als een Leerdicht, maar als een satirische Brief moet beschouwd worden, gerigt aan bepaalde personen, over omstandigheden die hen betreffen. Zoo keerde de man nog in rijperen leeftijd gaarne terug tot hetgeen hem in zijne jongelingsjaren had bekoord, en verhelderde hij den avond zijns levens, onder meer ernstige bezigheden, door het licht der wijsheid, dat hem toestraalde uit de schriften van den meest menschkundigen dichter van Rome. Met blijdschap begroette hij dan ook de *Horatiana Prosopographeia*, zoo vol van grondige kennis en fijne kritiek, in de school van PEERLKAMP opgegaard, waarvan het eerste gedeelte als Dissertatie nog bij zijn leven verscheen. Daarom wist de Klasse, na 's mans overlijden, geen beter gebruik van zijnen nagelaten arbeid te maken, dan dezen aan den verdienstelijken auteur der *Prosopographie* in handen te stellen. En zij mag zich verheugen dit te hebben gedaan. ESTRÉ heeft de bijdragen van zijnen voorganger ter opheldering van HORATIUS weten te waarderen: zijn voltooid werk draagt er op meer dan eene plaats de blijken van. — VAN REENEN heeft den 3^{den} Augustus 1845 zijne loopbaan geëindigd, en reeds den 7^{den} October des vorigen jaars is ook de werkzame hand van ESTRÉ door den dood verstijfd, en zijne warme zucht voor al wat goed en edel is, uitgedoofd. De Klasse heeft het afsterven van den nog jeugdigen geleerde, die, in weêrwil van een ongunstig lot, reeds zoo veel had geleverd en nog zoo veel meer beloofde, opregtelijk betreurd en met verdienden lof zijner gedacht. Zijne vrienden — en hij had er zoo velen! — hebben rouw over hem gedragen, terwijl één hunner ¹ in een waardig woord te zijner nagedachtenis getoond heeft, dat zij hem hebben gekend en hooggeacht. Doch wanneer ook zij, die ESTRÉ in de kracht van zijnen geest, in de strengheid van zijne beginselen en in de beminlijkheid van zijne inborst hebben weten te schatten, den lof van hunnen vriend niet meer kunnen vermelden, zal zijn arbeid over HORATIUS het schoone gedenkteeken blijven van de trouwe liefde, waarmee hij de letteren beoefend heeft.

¹ De Heer Mr. S (IMON) V (ISSERING) in den *Konst- en Letterbode* van 1846, N^o. 52, blz. 402.

Zeer verschillend en wijder is de kring van beschouwing, die zich voor ons opent bij eenen blik op den man, die, ruim eene maand na VAN REENEN, aan de geleerde wereld, en ook aan onze Klasse, door den dood ontviel. Gij gevoelt, Mijneheeren! dat ik spreek van JOHANNES KINKER, van den man, die, hoewel geboren in dagen, welke vóór ons geweest zijn, nogtans in onze dagen geen vreemdeling geworden was; die, nevens den hoogstbejaarde uit ons midden, een vroeger tijdperk onzer Letterkunde vertegenwoordigende, de vorige eeuw met de onze vastschakelde. Op den 6^{den} September 1845 eindigde hij zijn meer dan een-en-tachtigjarig leven hier ter stede, waar het op den eersten dag van 1764 eenen aanvang nam. Dat is een lang leven! zegt gij. Welke ruime gelegenheid, om met de talenten aan ons toevertrouwd te woekeren, en de grenzen der wetenschap uit te zetten! Maar gij voegt er als in éenen adem bij: welke zware verplichting voor hem, die zoo hoog begunstigd wordt! Doch gij weet, dat gij zóó spreken moogt; want een oogslag op KINKER zegt u, dat hij die zware schuld erkend en tot den laatsten penning toe betaald heeft. Immers, hoe lang de weg van den afgestorvene ook geweest is, gij ziet daarop niet slechts hier en ginds eenige spaarzame teekenen van zijne werkzaamheid: die weg is er als mede bezet. 's Mans geschriften vormen eene onafgebrokene reeks, die van zijne prille jeugd tot in zijne grijsheid zich uitstrekt. Zou ik ze opnoemen? Maar gij kent ze genoeg om te weten, dat het geene ligte taak is, van het belangrijke het belangrijkste uit te monsteren, en alzoo te bepalen, of KINKER uitstekender taalkenner, dan letterkundige was, grooter dichter, dan wijsgeer. Reeds als jongeling had hij de pas opgekomen filosofie van KANT niet ingenomenheid bestudeerd, met vurigen ijver omhelsd en langentijd met onverdeelde liefde door woord en schrift voortgeplant. Garne en met aangeborene gemakkelijheid volgde hij den grooten Koningsberger op het gebied van 't afgetrokken denken, er zocht met een oog, brandende van inspanning, de voorwerpen in 't rijk der bespiegeling te vatten en te doorgronden. Terwijl echter KANT de fraaije Kunsten en Letteren nooit had beoefend en er ook geene bijzondere neiging toe gevoelde, was het voor KINKER

behoefte en lust, uit de koele diepten der wijsgeerige onderzoekingen zich tot de zonnige hoogten te verheffen, waar de muze der poëzij hem verscheen en hem liederen leerde zingen, welke door de grootschheid van stof en de verhevenheid van toon evenzeer treffen, als ze door spelend vernuft en dartele schalkschheid bekoren.

Dat zulk een man de Taal tot het voorwerp van zijne navor-schingen stelde, zal u niet bevreemden, als gij bedenkt, dat, wel taalkennis, of kennis van woorden en beteekenissen, en van regelen van zamenvoeging door geheugen en vlijt kan verkregen worden; maar dat taalkunde in den hooger zinn, het indringen in den gemeenschappelijken oorsprong, de onderlinge verwantschap en den geest der talen, het opsporen der grondbeteekenissen van klanken, woorden en schrijfkarakters, het aanwijzen van de grenzen der vereeniging en scheiding van talen en tongvallen, het nagaan van de eigenaardigheden der volkstammen door den invloed van 't klimaat en het doorloopen eener eigene geschiedenis, alleen voor den wijsgeerigen denker is weggelegd, die in de klanken der spraak de werking van 's menschen redelijken geest, de openbaring van 't leven der ziel in de fijnste en teederste uitstortingen opmerkt en nagaat. Wilt gij een enkel bewijs uit de vele: de Gedenkschriften onzer Klasse bieden het u aan in zijne *Proeve eener beantwoording der vraag: Wat nut kan de empirische taalkennis aan de hoogere wijsbegeerte toebrengen?* Zijne uitvoerige *Beoordeeling der Spraakleer van BILDERDIJK* toont, hoe hij die studie op zijne moedertaal wist toe te passen; terwijl zijn stout, en toch niet roekeloos bestaan, om tot den bouw en geest van vreemde, nooit door hem geleerde tongvallen door te dringen, en handschriften te ontcijferen, in onbekende karakters vervat en van zeer onzekere herkomst, ons verbaasd doet staan over het taalkundig divinatie-vermogen, dat den man eigen was. Die zucht voor diepere taalstudie, hem aangeboren, dreef hem ook als onwillekeurig naar het zoo nabij liggend gebied van versbouw en toonkunst. En het scheen, alsof hij daár op zijne regte plaats was. Want, welke rijpe vruchten hij er vergaard heeft, dat heugt ons, Medeleden! die ons zijne even geleerde,

als scherpzinnige Voorlezingen over de muziek en metriek der Ouden herinneren; dat weet gij allen, Mijneheeren! die zijne Feestcantates en inzonderheid zijne *Proeve eener Hollandsche prosodie*, reeds ten jare 1807 met goud bekroond, hebt leeren schatten.

Deze vereeniging van zeldzame talenten, gepaard aan eene groote onafhankelijkheid van denken en handelen, en verbonden met eene geheel eigenaardige levenswijsheid, maakte KINKER tot eenen wereldburger, die een' ieder gemakkelijk naderde, maar zich aan niemand hechtte; die een' ieder verdroeg, wie hem wilde verdragen; die niemand aanstoot gaf, wie hem niet in den weg trad; die, Nederlander en zelfs Amsterdammer in zijn hart, zich overal te huis gevoelde, waar men hem welwillend tegenkwam, en die daarom beter dan iemand de moeilijke taak kon volvoeren, om voor onze taal en letteren eenen weg te breken in 't verfranschte *België*. En hij heeft er dien weg gebroken. Hij heeft den Nederduitschen leerstoel aan de Akademie van *Luik* niet minder door het ligte wapen van zijn geestig en gemakkelijk verkeer, dan in de zware rusting van zijne geleerdheid, als bij storm veroverd en tegen vooroordeel en onkunde met eere gehandhaafd. Het is niet zijne schuld geweest, dat zijne zegepraal in eene nederlaag is geëindigd; doch de bewustheid beurde hem op, dat hij niet vruchteloos gewerkt had, en hij verloor, bij die droevige ondervinding, zijne opgeruimdheid van geest niet. Hij wist, door de hem eigene wereldbeschouwing, het kwade in zijn lot te vergeten of te verdragen; hij bewaarde de herinnering van het goede, ook in *België* genoten, in een dankbaar aandenken, en zóó weinig voelde hij zich door den last van teleurstellingen, zorgen en jaren gedrukt, dat hij, nog kort vóór zijnen dood, moed en kracht bezat, om een uitvoerig wijsgeerig werk in de Fransche taal te voltoojen. Bij den voortgang van de studie der philosophie kon het stelsel van KANT ook hem niet meer voldoen, waarvan hij langen tijd zich een ijverig voorstander betoond had. In dit werk van zijnen rijperen leeftijd, door hem getiteld: *Essai sur le dualisme de la raison humaine*, meende hij nu dat stelsel te voltoojen, door het onvolledige er van aan te vullen.

Hij heeft dien arbeid niet mogen zien in 't licht verschijnen; doch wanneer de gegevene belofte daartoe eenmaal vervuld wordt, zal het op nieuws blijken, dat KINKER een even oorspronkelijk als zelfstandig denker was, die het Land tot eer verstrekt, dat eenen SPINOZA en HEMSTERHUIS heeft voortgebracht en eenen DESCARTES geherbergd.

Wilt gij in een sprekend voorbeeld het verschil van rigting, bij groote gelijkheid van vermogens, opmerken, gij behoeft u slechts den Hoogleeraar aan de Doorluchtige School dezer stad, GIJSBERTUS JOHANNES ROOIJENS, voor den geest te roepen, wiens dood op den 9^{den} Januarij des vorigen jaars ons in rouwe stortte. Ook hij bezat eene niet gewone scherpzinnigheid; maar deze blonk meer uit door fijnheid van oordeel dan door indringende kracht, minder op het veld der bespiegeling dan op het gebied der gewijde kritiek en kerkhistorie. Ook hem was diepere taalstudie niet vreemd; doch hare vrucht was meer juistheid van uitdrukking en zuiverheid van stijl, dan eigenlijke woordvorsching. Hij was een Godgeleerde, maar zoo als MELANTHON dezen teekent: »in de eerste plaats een taalkundige, daarna een redekundige, ten laatste een getuige.» Als zulk eenen Godgeleerde hebben wij dien aangenamen mensch gekend, geacht en liefgehad; zóó hebben zijne leerlingen hem vereerd en bemind, en de geheele Nederlandsche Hervormde Kerk heeft op hem gezien, als op eene zeldzame vereeniging van wijsheid en kennis, van mildheid van beginselen en zachtheid van inborst. De waarheid, die hij met geheel zijne ziel gegrepen en omhelsd had, mannelijk voor te staan en ijverig uit te breiden, dat beschouwde hij als de taak van zijn leven. Hoe nauwkeurig hij zich bekend maakte met al wat zijn leeftijd voor het vak van zijne studiën opleverde, dat getuigt de echt theologische bibliotheek door hem nagelaten. Hoe grondig hij zijne wetenschap beoefende, daarvoor spreekt zijn degelijk onderwijs en de geleerde arbeid van zijne leerlingen. Hoe hij geene moeite ontzag en den moed bezat, om de diepten eener ongewijde kritiek op den gewijden bodem te peilen, dat weten zijne vrienden, met wie hij de vastheid van zijn geloof zoo gaarne beproefde,